

TÜRKİYE'NİN DENİZLERİ

Türkiye'nin üç tarafı Akdeniz, Karadeniz ve Ege Denizi ile çevrilidir.

Ülke sınırları içerisinde Marmara Denizi de bulunmaktadır.

Türkiye, adalar dâhil yaklaşık 8333 km'lik kıyı şeridine sahiptir.

Bu kıyı şeridinin

%24,34'ü Karadeniz,

%11,20'si Marmara Denizi,

%33,66'sı Ege Denizi

%20,07'si de Akdeniz'de bulunmaktadır.

KARADENİZ

Yüz ölçümü 496.064 km²'dir. Türkiye sınırlarındaki kıyı uzunluğu 1795 km'dir.

Türkiye kıyılarında kıta sahanlığı dardır.

Karadeniz'de 200 metrenin altındaki derinliklerde, kükürtlü hidrojen gazından dolayı canlı yaşayamaz.

Ülkemizde deniz ürünlerinin %80'i Karadeniz'den elde edilmektedir.

Tuz oranı en az olan denizimizdir.

MARMARA DENİZİ

Yüz ölçümü 11.350 km² olan Marmara, Türkiye'deki en küçük denizdir.

Bir iç deniz olan Marmara, Türkiye'nin Asya ve Avrupa kısımlarını da birbirinden ayırır.

İstanbul Boğazı ile Karadeniz'e, Çanakkale Boğazı ile de Ege Denizi'ne bağlanır.

Marmara Denizi balıkçılık ve liman etkinliklerinden dolayı önemli bir yere sahiptir.

İSTANBUL BOĞAZI

Marmara'yı Karadeniz'e bağlayan İstanbul Boğazı, dünya deniz ulaşımında önemli bir yere sahiptir. İstanbul Limanı, Türkiye'nin ihracat ve ithalatında âdeta dünyaya açılan bir kapıdır.

ÇANAKKALE BOĞAZI

Marmara'yı Ege'ye bağlayan Çanakkale boğazı stratejik açıdan önemli bir yere sahiptir. Boğaz işlek su yollarındandır.

EGE DENİZİ

Türkiye ile Yunanistan arasında yer alan Ege'nin yüz ölçümü adalarla birlikte 214.000 km²dir. Yaklaşık 3000 ada bulunmaktadır.

Ege'nin Türkiye kıyılarının uzunluğu 2805 km'dir. Kıyılarımızın toplam uzunluğunun yaklaşık 1/3'ünü bu kıyılar oluşturmaktadır.

Ege Denizi turizm bakımından Türkiye ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.

Girintisi ve çıkıntısı fazla olan Ege'de çok sayıda koy, körfez ve yarımada yer almaktadır.

AKDENİZ

Türkiye çevresindeki en büyük denizdir. Kapladığı alan 2.971.000 km²dir.

Cebelitarık Boğazı ile Atlas Okyanusu'na, Süveyş Kanalı ile Hint Okyanusu'na bağlanmıştır.

Deniz turizmi açısından çok önemlidir.

Tuz oranı en fazla olan denizimizdir.

TÜRKİYE'NİN GÖLLERİ

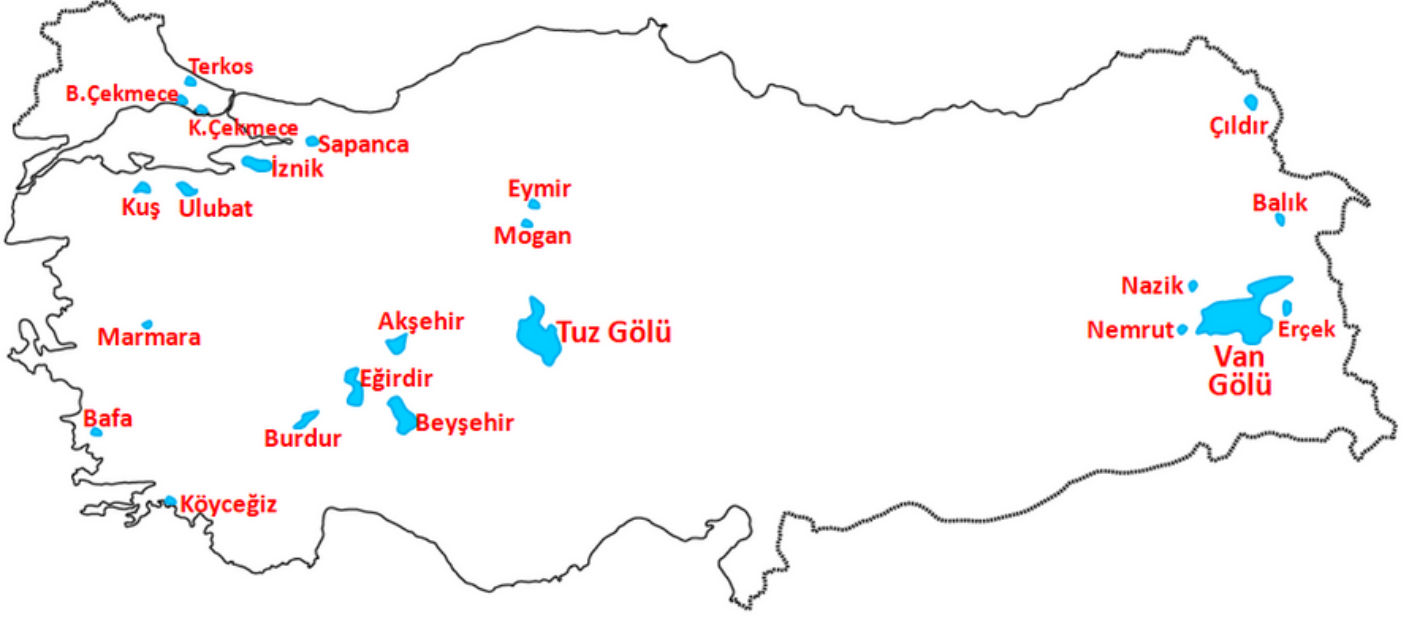
Türkiye, göller bakımından zengin bir ülke değildir. Bazı alanlarda göl sayısı fazla iken bazı alanlarda ise göl bulunmamaktadır.

Van Gölü çevresi

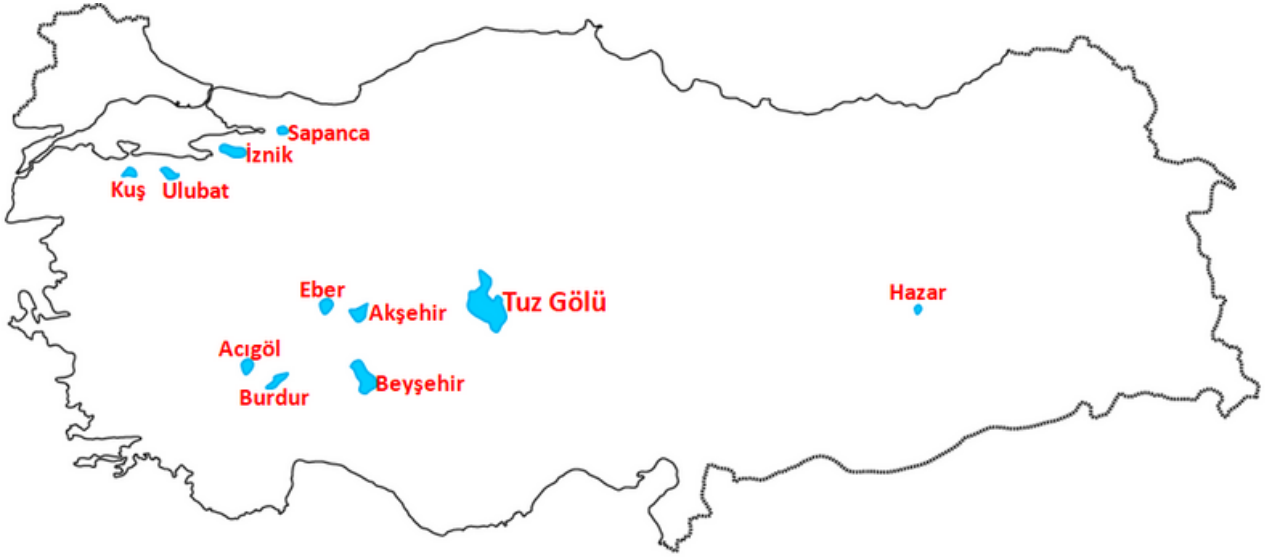
Tuz Gölü çevresi

Göller Yöresi

Marmara Denizi'nin güneyinde göllerin sayıca daha fazla olduğu görülmektedir.

TEKTONİK GÖLLERİMİZ

Tuz Gölü

Ankara, Konya ve Aksaray illeri arasında bulunan Tuz Gölü, yüz ölçümü bakımından ülkemizin ikinci büyük gölü iken, son yıllarda sularındaki azalmadan dolayı üçüncü sıraya düşmüştür. Tektonik bir çanakta yer alan bu göl, kapalı bir havzada yer almaktadır.

Ortalama derinliği 40 cm olan gölün büyük bir kısmı yaz döneminde kurumaktadır.

Ülkemizin tuz ihtiyacının yarısına yakını Tuz Gölü'nden elde edilmektedir.

Beyşehir Gölü

Ülkemizin ikinci büyük doğal gölü ve en büyük tatlı su gölüdür. Beyşehir gölü tektonik bir çanakta yer almaktadır.

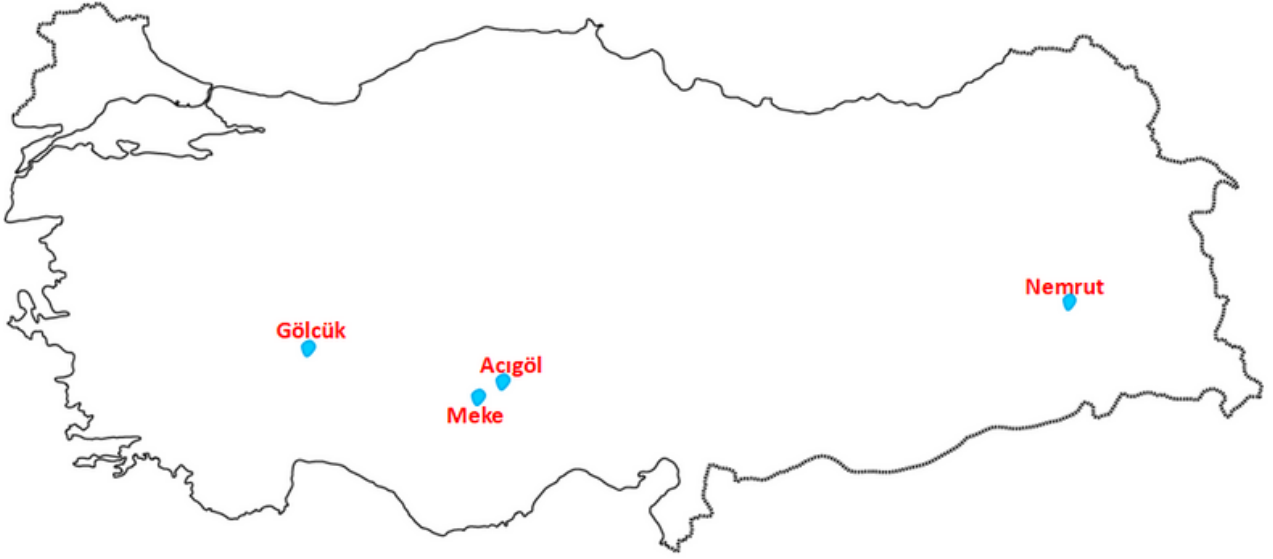
Burdur Gölü

Tektonik göllerden olan Burdur'un dışarıya akıntısı olmadığından tuz oranı yüksektir. Nesli azalmakta olan Dikkuyruk Ördekleri'nin dünyadaki varlığının, yaklaşık yüzde 75'i bu gölde kışlamaktadır.

Manyas (Kuş) Gölü

Güney Marmara'da tektonik çanakta yer alan Kuş (Manyas) Gölü, dünyaca tanınan kuş barınma alanlarından biridir.

VOLKANİK GÖLLERİMİZ

Nemrut Gölü

Bitlis ili sınırlarında bulunan ve Nemrut Dağı'nın kalderasında yer alan bu göl, en büyük volkanik gölümüzdür.

Meke Gölü

"Dünyanın nazar boncuğu" olarak adlandırılan Meke Tuzlası Gölü, Karapınar yakınlarında yer alır. Bir patlama çukuru içinde yer alan gölün ortasında ada şeklinde bir volkan konisi bulunmaktadır. Meke gölünün suları on yıllarda gittikçe azalmıştır.

KARSTİK GÖLLERİMİZ

Salda Gölü

"Türkiye'nin Maldivleri" olarak adlandırılan Salda Gölü karstik göllerimiz arasında yer almaktadır.

Kızören Obruk Gölü

Konya ili sınırlarında bulunan Kızören Gölü'nün derinliği 145 metredir.

BUZUL GÖLLERİMİZ

Orta kuşakta yer alan ülkemizde buzul göllerinin örneklerine sık rastlanmamakla birlikte bu göller, buzul aşındırmasının etkili olduğu yüksek yerlerde (Uludağ, Kaçkar Dağları, Buzul Dağı vb.) görülmektedir.

Uludağ

Kaçkar Dağları

KARMA YAPILI GÖLLERİMİZ

Oluşumunda birden fazla faktörün etkili olduğu göllere karma yapıli göller denir. Örneğin Van Gölü, Nemrut Dağı'ndan çıkan lavların tektonik bir çanağın önünü kapaması sonucu oluşmuştur. Ayrıca Eğirdir ve Kovada göllerinin oluşumunda tektonik ve karstik olaylar birlikte etkili olmuştur.

Eğirdir Gölü

Kovada Gölü

Van Gölü

Ülkemizin en büyük gölü olan Van Gölü, tektonik bir çanağın önünün Nemrut'tan çıkan lavlarla kapanması sonucunda meydana gelmiştir.

Kapalı bir havza olan Van Gölü dünyanın en büyük sodalı gölüdür.

DOĞAL SET GÖLLERİMİZ

Ülkemizde bir çanağın önünün doğal setlerle kapanması sonucunda meydana gelen göllerin çeşitli örneklerine rastlanmaktadır.

Bunlardan başlıcaları:

- Kıyı set gölleri
- Heyelan set gölleri
- Alüvyal set gölleri
- Volkanik set gölleri

Alüvyal Set Göllerimiz

Akarsuların taşıdığı alüvyonların bir derenin önünü kapatmasıyla meydana gelen göllerdir.

Eymir

Mogan

Bafa (Çamiçi)

Marmara

Köyceğiz gölleri, alüvyal set göllere örnektir.

Volkanik Set Göllerimiz

Volkanik faaliyet sırasında çıkan materyalin bir çukurluğun önünü kapaması sonucu oluşan göllerdir.

Lav seti göllerine özellikle Doğu Anadolu'da sık rastlanmaktadır.

Doğu Anadolu'daki ;

Nazik

Erçek

Balık

Çıldır

Haçlı gölleri volkanik set göllerine örnek verilebilir.

Kıyı Set Göllerimiz

*İstanbul kıyılarında yer alan **Büyükçekmece**, **Küçükçekmece**, **Durusu (Terkos)** gölleri koy veya körfezin önünün dalga ve akıntıların getirdiği materyal ile kapanması sonucu oluşan kıyı set göllerine örnektir.*

Heyelan Set G6llerimiz

Kuzey Anadolu'da 6zellikle Rize, Trabzon ve Artvin gibi illerde heyelan olayının sık yaşanmasına bağlı olarak heyelan set g6lleri oluşmuştur.

Abant G6l6 (Bolu)

Sera G6l6 (Trabzon)

Tortum G6l6 (Erzurum) 6lkemizde yer alan bařlıca heyelan set g6lleridir.

YAPAY (BARAJ) GÖLLERİMİZ

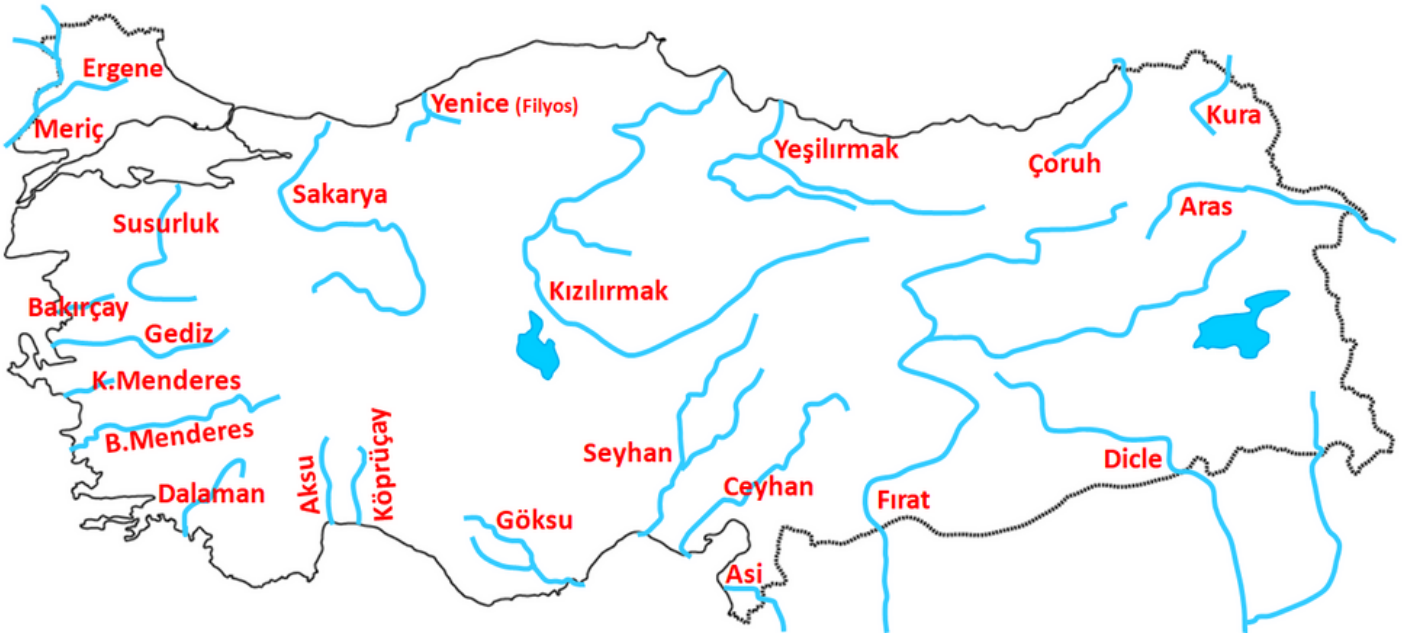
Akarsu vadileri üzerine insanoğlu tarafından yapılan setlerle akarsuyun önünün kapanması sonucu baraj gölleri oluşur.

Baraj gölleri elektrik enerjisi (hidroelektrik), içme ve sulama suyu temini gibi çeşitli amaçlarla oluşturulur.

Kızılırmak Nehri	→	Hirfanlı, Derbent, Kesikköprü, Altinkaya, Kapulukaya, Çubuk 1 ve 2
Yeşilirmak Nehri	→	Almus, Hasan Uğurlu, Suat Uğurlu ve Kılıçkaya
Sakarya Nehri	→	Porsuk, Bayındır, Sarıyar (Hasan Polatkan) Gökçekaya ve Kurtboğazi
Seyhan Nehri	→	Seyhan ve <u>Çatalan</u>
Ceyhan Nehri	→	Sır, Aslantaş, <u>Menzelet</u> , <u>Kartalkaya</u>
B.Menderes Nehri	→	Kemer ve Adıgüzel
Gediz Nehri	→	<u>Demirköprü</u>
Çoruh Nehri	→	Muratlı, Borçka ve <u>Deriner</u>

TÜRKİYE'NİN AKARSULARI

- 1) Akarsularımız genellikle açık havzaya sahiptir.
- 2) Akarsularımızın rejimleri düzensizdir.
- 3) Akarsularımızın üzerinde yolcu ve yük taşımacılığı yapılamaz.
- 4) Akarsularımızın akış hızları ve enerji potansiyeli yüksektir.
- 5) Akarsularımız kano, rafting gibi su sporları için uygundur.
- 6) Akarsularımızın boyları genel olarak kısadır.
- 7) Akarsularımızın önemli bir kısmı doğu-batı doğrultusunda akmaktadır.
- 8) Denize döküldükleri yerlerde delta oluştururlar.
- 9) Akarsularımızın taşıdıkları su miktarı (akım) azdır.
- 10) Akarsularımızın debileri ilkbaharda ve yaz başlarında daha fazladır.

Ülkemizden doğup başka ülkelere giden akarsularımız: Fırat, Dicle, Aras, Kura, Çoruh
Başka ülkelerden doğup ülkemizde denize dökülen akarsularımız: Asi ve Meriç

AKARSU HAVZALARIMIZ

TÜRKİYE'NİN YER ALTI SULARI ve KAYNAKLARI

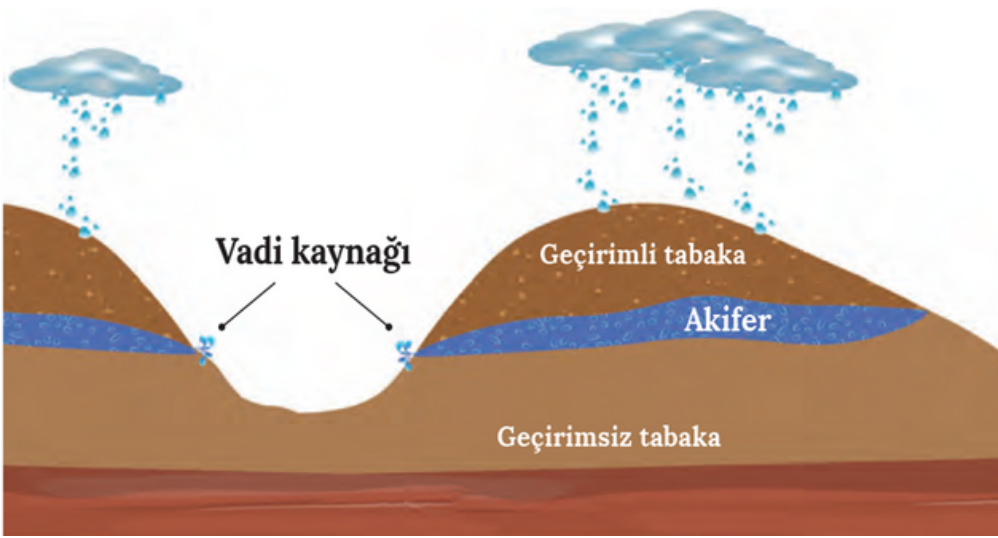
Türkiye'de alüvyal ve karstik alanlar, geçirimli arazi özelliklerinden dolayı yer altı suları bakımından zengindir.

Yer altı suları, yağış miktarı ile yüzey sularının yetersiz olduğu alanlarda (özellikle Konya Ovası) büyük bir öneme sahiptir.

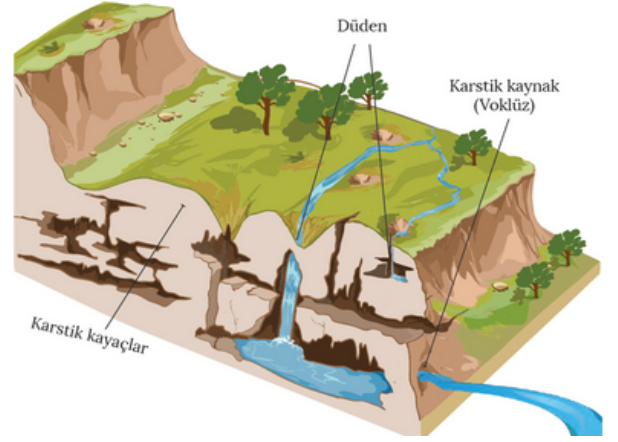
Türkiye'de kaynaklar; pınar, göze, memba, eşme bulak gibi yöresel isimlerle de anılır.

VADI (YAMAÇ) KAYNAĞI

Yer altı sularının vadi yamaçlarından yüzeye çıkmasıyla oluşan vadi (yamaç) kaynakları ülkemizde yaygın olarak görülür.

KARSTİK KAYNAK

Özellikle kalkerli arazilerde, yer altında çözünmeyle meydana gelen kaynak veya mağaralarda biriken suların yüzeye çıkmasıyla oluşur.

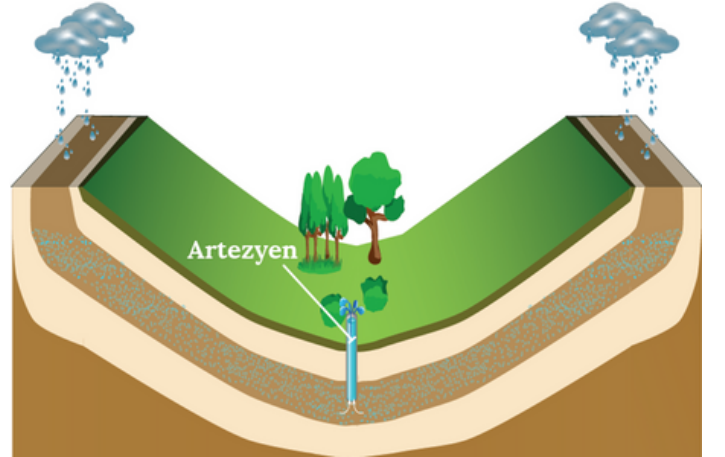
Özellikle Batı Toroslar'da yaygın olarak bulunan karstik kaynakların suları soğuk ve kireçlidir.

ARTEZYEN KAYNAK

Artezyen kaynaklar da iki geçirimsiz tabaka arasında sıkışmış olan yer altı sularının sondaj veya başka yollarla yüzeye çıkması sonucu oluşur.

Türkiye'de oldukça yaygın olan artezyen kaynaklara daha çok Ergene, Bursa, İnegöl, Eskişehir, Konya, Malatya, Erzurum ve Gediz ovalarında rastlanır.

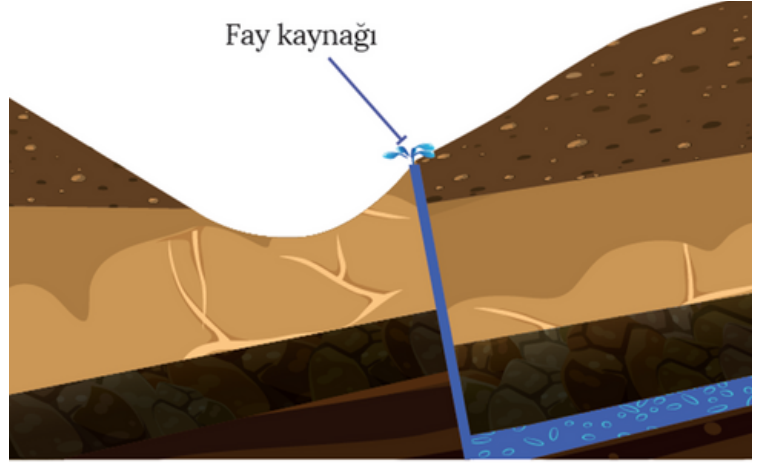
Ülkemizde içme ve kullanma suyu sağlamak için artezyen kuyuları açılmaktadır.

FAY KAYNAKLARI

Türkiye'de sahip olunan arazi özelliklerinden dolayı fay kaynakları oldukça yaygındır. Suların sıcaklığı, geldiği fay kaynağının derinliği ile doğru orantılıdır.

Suları yüksek sıcaklıkta olan fay kaynaklarına kaplıca, ılık olanlarına da ılıca denir. Fay kaynaklarının yaygın olduğu ülkemizin çoğu bölgesinde kaplıcalara rastlamak mümkündür.

*Fay kaynaklarından bazılarında elektrik enerjisi üretiminde yararlanılmaktadır.
Ülkemizdeki ilk jeotermal santral Denizli Sarayköy'dekidir*

